

ANO XXXVIII • Nº 1008 - De outubro a novembro de 2019

A large, circular image of the Earth, showing the continents and oceans, is centered on the page. The image is rendered in shades of blue and white, with a slight vignette effect.

Por un planeta habitabile para os fillos das nosas fillas

A foto que fala

○ que pasa

○ que vemos

O trasno Estraviz e a dignidade

Daniel López Muñoz

Parolamos na Romaxe, de sobremaisa, con Isaac Alonso Estraviz. É todo un luxo romaxeiro falar con xente así, sentados baixo duns carballos, contando contos diversos como aquel de que a xente de Vilaseca, en Trasmiras, cando o escoitaban volver á aldea de estudante falando “aínda” galego, compadeciáanse del e dicían algo así como “este non debeu aprender nada de nada, ...mira como fala”

Isaac é dos que enfían historias desas, da xente do país, das crenzas populares, das lendas dos lugares, da veciña da porta. Ou de como cando de novo

andaba de frade se confesara seguido do pecado de falar galego, até que chegou un confesor de fóra que amosou a súa sorpresa por semellente pecado. Hai pouco que se desculpaba por teléfono coa revista *Irimia* por algo da subscrición, con voz miúda, porque “os que estamos na aldea xa sabedes que tal e cal”.....

Nada doutro mundo, diredes. Pois non. Visto o que hai e o que vai habendo, isto é doutro mundo. Estraviz, sinxeleza natural, sen darse a máis mínma importancia, é un portentoso lexicógrafo, doutor dos de verdade. Tan de verdade e cos pés na terra que a súa tese foi sobre “Os falares dos concellos de Trasmiras e Qualedro”, elevando aos seus veciños e veciñas –como os da foto– á categoría académica que se merecen. Estraviz foi paso a paso: na transición era profesor de galego no Ateneo de

Madrid, logo foi profesor de secundaria en Galicia e despois profesor Titular de Didáctica da Lingua e Literatura Galegas da Universidade de Vigo. O alumnado deulle unha altísima valoración.

Nada doutro mundo? Pois si, algo estratosférico. Porque hai máis. Isaac é unha formiga prodixiosa. A el débese o *Dicionário da língua galega*, o inmenso “Estraviz”, nas súas dúas edicións que, evolucionado, é o maior dicionario galego na internet, feito desde a súa opción persoal e intelectual a prol dun galego reintegrado no portugués. Se tes dúbida, vas ao Estraviz, que o “oficial” só aclara o que non precisa aclaración.

Por iso e por máis a Irmandade Manuel María entregoulle este ano a “Man de Irimia” na VII festa de afirmación e da dignidade. Será porque xente así, que non precisa gabinetes de prensa, pura enxebreira, son os que pagan a pena. E coa fartura que levamos de liderados baleiros, todo propaganda, aparencia e tacticismo, os *tipo Estraviz* son pura menciña para recobramos a fe na natureza humana.

Editorial

A perigosa sensación de inutilidade

Cando os votantes se comezan a preguntar cousas como “Serve de algo votar?”, deberían acenderse todas as alarmas democráticas. Hai ben exemplos na historia. Comezan a pasar cousas imprevistas e hai monstros que saen das cavernas. E hai xente, non pouca, que pasa ao lado escuro.

A peor das consecuencias do irresponsable esperpento protagonizado polos catro grandes partidos estatais é esa: enviar a mensaxe de “Total, para que?”, se son incapaces de ceder en nada”. Esa factura, normalmente, pága a esquerda, pois, como xa temos sinalado, a dereita, disciplinada, maior e fiel ás súas rutinas, acaba por ir votar.

A peor consecuencia dese esperpento é esa: enviar a mensaxe de “Total, para que?”

Os egos exibidos dan para escribir un capítulo da historia psiquiátrica da democracia española. Nas negociacións –por dicir algo– imaxinamos teimudos autistas, sen diálogo, mirando o móbil, as redes sociais e os barómetros electorais de cada día, interpretados por serios asesores de imaxe. Facer que se fai. Para construír o famoso relato que culpe ao outro. A política é outra cousa. A xente é menos parva do que pensan e non comunga con “relatos de muíño” que fardan, aburren e escorren o voto.

O PSOE xoga forte nesta aposta. Será que os seus brillantes asesores lle garanten en novembro un cambio radical de escenario, unha maioría máis folgada, o apoio dun Rivera arrepenido, un improbable non se sabe que. Fíano todo a unha “reparación xusta e balsámica” por parte do electorado, a un convencer a xente de que o intentaron por un lado e polo outro, pero non os deixaron a pesar de seren os claros gañadores e a pesar de que isto non pasaría en ningún país europeo.

O caso de Iglesias é por demais. Non haberá alguén que lle diga que eses 3.732.929 votos non son de “adscritos” a Podemos? Que non son de entusiastas conquistadores dos ceos dispostos a morreren por el? Que son de xente que vive e traballa como mellor pode, pero que, iso si, quere avances na equidade, bos servizos públicos, leis laborais xustas, igualdade entre xéneros, compromiso medioambiental e servizos de conciliación máis parecidos aos suecos ca aos búlgaros? E, sobre todo, xente que, sobre todas as cousas, non quere que volva a dereita cavernícola? Non podemos imaxinar que lles dirá agora, nesta cuarta volta, para convencelos de que votar Podemos é útil. Non entendemos como rexeitou a coalición por unha ocorrencia de engadir as políticas activas de emprego, que son competencia autonómica! Nin como rexeitou, xa despois, a oportunidade de deixar gobernar o PSOE en minoría cun programa negociado e converterse no rei da oposición! Non se entende case nada do que fai, quizais porque viva nun permanente capítulo de Xogo de tronos.

A pesar de todo, cando chegue o momento animaremos a que a xente vote. Claro que si. E que vote con criterio, desde Galicia, desde a igualdade, a honestidade e a inclusión. Faltaría máis.

Ah! Por certo... E que vote a favor do planeta, a casa común que periga no medio de tanta sobreactuación e tanto relato irrelevante.

1

3

2

4

A peneira

1

O QUE ARDE (Óliver Laxe) é unha das 46 candidatas para os Premios do Cine Europeo, cuxos gañadores se coñecerán en decembro. O filme, premiado en Cannes, chegará ás salas o 11 de outubro. A película está ambientada nos Ancares e ten como protagonistas a Amador, que acaba de saír de prisión, e a súa nai.

2

Nace a plataforma **'Salvem os IRIBIO'** co obxectivo de "defender a serra courelá das instalacións eólicas". A entidade, composta inicialmente por unha vintena de colectivos, lembra que a lei prohíbe a instalación de novos parques eólicos en zonas de Rede Natura 2000.

3

O barco Tara chegou ao Delta do Ebro. A súa misión é analizar a contaminación fluvial dos principais ríos de Europa e así darlles resposta ás incógnitas que se nos abren sobre a capacidade dos **MICROPLÁSTICOS**, partículas menores de cinco milímetros, que poden viaxar por todo os océanos do mundo transportando microbios e entrando na cadea alimenticia dos seres vivos.

4

A nova tendencia de Suecia chámase *köpskam*, vergoña de mercar e está centrada fundamentalmente no sector da moda polo seu alto custo ambiental. Segundo Nacións Unidas, a industria da moda provoca máis **EMISIONS** de carbono que todos os voos e envíos marítimos internacionais. O comercio de roupa de segunda man está en alza no país nórdico.

5

7

6

PINCONÚS

8

Redacción

5

MUHLLOA é unha nova aventura empresarial que une a Granxa Maruxa e Milhulloa, ambas empresas con raigame ulloense. Está composta por cinco mulleres que apostan polo rural galego e producen cosmética con produtos ecolóxicos. Parabéns, Muuhlloa.

6

Despois dun ano de traballo chegou o momento de presentar un novo proxecto teatral, **PINCONÚS** Teatro, no que andan metidos José Campanari, Marga Portomeñe, Ana Carreira Varela, Carlos Iglesias Rebolo e Carlos Coira Nieto. O 16 de novembro preestrea en Itaca Teatro, Lugo, a obra homónima, unha comedia musical para toda a familia.

7

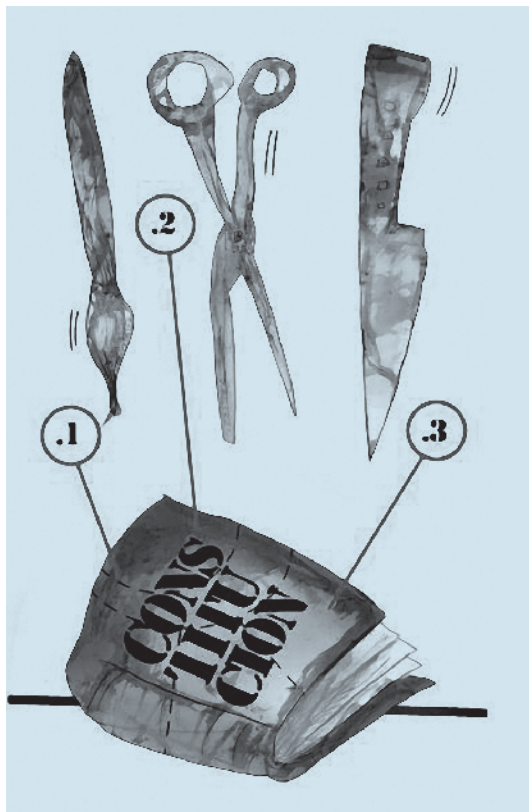
Desde hai xa uns anos o **LEITE** e os seus derivados seguen sendo motivo de continuas investigacións sobre as súas calidades nutritivas. Cada vez son máis os estudos que reivindican o papel da graxa láctea para conseguir unha dieta equilibrada. Na foto, queixos na feira de Friol.

8

No outono, retomamos 'Clases de Biblia', da man experta de Xoán Carlos Rodríguez Herranz. Cada segundo sábado de mes, comezando o 19 de outubro ás 11:00h, no edificio coñecido como 'Torre dos Mestres' na rúa Juan Florez, na Coruña. Estes **"SÁBADOS BÍBLICOS"** remataremos co caderno de José I. Fauss: *Servir. A loita pola xustiza nos "poemas" de Isaías*. E continuamos co último capítulo do libro de Rafael Aguirre: *Memoria de Xesús e os cristianismos das orixes*; que é toda unha unha xoia. As clases son gratuítas e libres para quen lle interese. Para máis información no teléfono: 645 248 749

Amiguíños si... A recidiva é o perigo

Carlos Vázquez G.

As posibilidades que abriu a Constitución de 1978 de acadar, no curto prazo, unha democracia madura e de calidade duraron só tres anos. De feito, o golpe de Estado do 23-F foi un éxito porque impuxo a lectura máis reaccionaria da lei fundamental. Nisto consiste, *de facto*, o notable éxito, aínda que só sexa parcial, do anuncio-ameaza de Franco de «deixar todo atado e ben atado». Por todo isto, coido máis apropiado e consonte coa crúa realidade política falar do réxime de 1981 e non de 1978. Este morreu —por fixar unha data simbólica— o día que o rei convocou a todos os dirixentes políticos, tras perpetrar Tejero o secuestro dos deputados no Congreso. Seguramente, o acordado, sobreentendido ou inspirado na Zarzuela ese día foi o que marcou a lectura da nosa Carta Magna nestas últimas décadas.

De aí en diante, o desenvolvemento constitucional prodúcese para consolidar un réxime de “democracia outorgada”, a través dun mo-

delo bipartidista que garante a alternancia no poder dos dous grandes partidos. É a monarquía borbónica, que o ditador restaura saltando a lexitimidade dinástica e nomeando a Xoán Carlos como o seu «sucesor a título de rei», a que asegura a subsistencia do espírito franquista, agochado ata agora nas tripas da democracia e, nestes momentos, emerxendo nunha rutilante epifanía. Isto explica ben, por exemplo, a persistencia

das fosas comúns dos asasinados pola ditadura, a impunidad dos torturadores ou o culto público que se lle rende a Franco en Cuelgamuros.

O que está en crise é xusto este réxime de 1981, cuestionado en realidade aquel 15-M de 2011 pola maior parte da cidadanía, ao non se sentir representada e verse privada de dereitos esenciais que a Constitución consagra. Neste profundo fracaso consiste a crise que produce inestabilidade política e, por iso, nin pactos de goberno nin novas eleccións traerán, de seu, estabilidade, mentres non se acabe co réxime do 81.

Unha reforma das leis fundamentais, que supoña un verdadeiro cambio do modelo ou do sistema fracasado, pode implicar un debate político e social e un proceso de reformas constitucionais que, como é natural, requiren o seu tempo. Isto non sería gran problema se non fose porque desde 2011 se perdeu demasiado tempo en manobras de resistencia á vontade popular, que ao cabo sempre son inútiles, e porque unha nova crise económica ou a recidiva da do 2008, que xa se albiscan, ferirán —aínda máis— o benestar social e a democracia mesma. A recidiva é o perigo.

Nin pactos de goberno nin novas eleccións traerán estabilidade mentres non se acabe co réxime do 81

... a vaquiña polo que vale

Pedro Pedrouzo Devesa

A creación humana enfróntase aos seus límites naturais

Retorna a conciencia ecolóxica como agrom necesario para coidar o planeta. Periodicamente menosprezamos o impacto negativo que a nosa pegada ten no medio ambiente, pero puntualmente volvemos sentir o alento ecolóxico. Esa conciencia recupera a austeridade contraria ao consumismo, obríganos a tratar os residuos como posibles materias primas e non como lixo, e tamén nos obriga a comprar menos, pero máis caro, porque os bens producidos ecoloxicamente, por forza, deben ter en conta os custos necesarios para non agravar a situación do medio afectado pola súa produción. Claro que podemos pensar que sempre nos toman o pelo e que o único que queren é quedar cos nosos cartos. Cada quen que elixa a forma na que quere ser crédulo.

As tres erres como mantra ecolóxico. Construimos a nosa economía ao redor da satisfacción das necesidades. E cantas máis necesidades sa-

Poderemos poñer límites á nosa capacidade de destrución do planeta?

tisfixemos, máis necesidades fomos alimentando, porque a habilidade creativa do ser humano camiña da man da súa capacidade para marabillarse con todo o creado, natural ou industrialmente.

Fomos creados para ser impresionables. Para ser deslumbrados por todo o que nos rodea. E realmente queremos vernos e por iso viaxamos, queremos disfrazarnos e por iso cambiamos continuamente de vestiario, queremos vivir en mellores casas, con mellores mobles e cunha mellor sanidade. Pero esa xenuina capacidade de goce creativo estalle xogando unha mala pasada ao planeta, porque tanto apetito e tanta ansia necesitada obriga a continuar coa produción. Non temos paradura.

Seremos quen de acompañar a terra en vez de seguir conquistándoa? Poderemos respectar os espazos virxes para que o resto de especies poidan, tamén, gozar do medio sen ser amoladas pola panda de ansiosos humanos coa que cohabitan? Poderemos poñer límites á nosa capacidade de destrución do planeta? Poderemos seguir creando en equilibrio co resto de seres vivos co que tivemos a sorte de evolucionar ata aquí? Se chegaron con nós, igual é que os necesitamos para seguir vivindo...

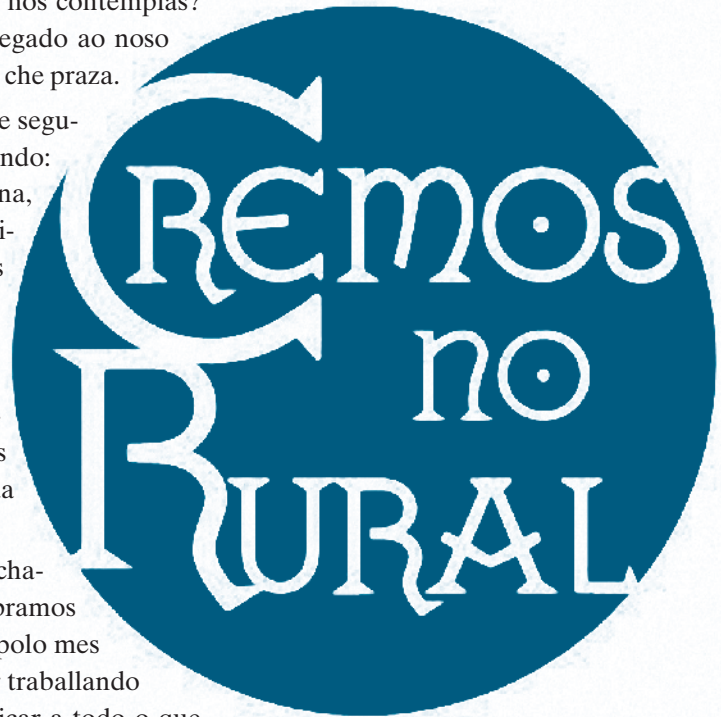
O peto do Santo Antón

Querido santo Antón:

Que tal che vai? Como nos ves a nós? Ten que ter o seu aquel ollarnos desde o espazo de Deus onde ti habitas. Como regulas a admiración e a indignación ante o que en nós contemplas? Como vives na paz de Deus e camiñas entregado ao noso lado? Espero que nolo vaias contando cando che praza.

Eu hoxe quero comentarche dúas cousas, que seguro que xa ben coñeces. Unha é magoante abondo: a sorprendente morte de Antonia Pinho, Tona, a “monxa radical”, 61 anos, portuguesa, dedicada a levar evanxeo e coidados a anciáns abandonados, drogadictos e xente da rúa, asasinada e violada o domingo 8 de setembro por unhas das persoas que ela atendía. Unha santiña desas da porta do lado. Coñecíala? Verala por aí. Que che fale dos nosos gozos e pesares. Dálle un chucho de parte da familia de IRIMIA.

A outra ten que ver con ese grupo de aquí chamado “Cremos no Rural”. Imos tirando. Celebramos o día do Mundo da Aldea todos os anos aló polo mes de maio. Xa desde agora nos dispoñemos a ir traballando o que alí celebraremos. Este ano ímolo dedicar a todo o que ten que ver co coidado do noso aire, das nosas augas, das nosas terras. Xa che iremos dicindo. Queres arrimar o lombo? Estás invitado. Ti con iso dos animais, do seu coidado e proveito, non andabas lonxe da aldea. E ben que sempre cho tivemos en conta! Contamos contigo. Apertas.

O CARRABOXO *por ROBE LOIS*

O peto común E OS PARDAIS?

Josecho de la Torre

Millóns de persoas participan nas mobilizacións polo clima en máis de 150 países de todo o mundo. Toda unha chamada de atención para gobernantes e industria contaminante. Tamén para nós e o noso estilo de vida, que ao ano xera toneladas de lixo, moitas veces innecesariamente e outras moitas sen tomarnos a “molestia” de levar os residuos ao punto de reciclaxe correspondente. Estas mobilizacións, posiblemente as maiores da historia, semellan non acadar o mesmo nivel de concienciación en diferentes lugares do planeta. Alemania, sen máis, vén de anunciar un plan de 54 000 millóns de euros para combater a crise climática (cumpriría co acordado para 2030), mentres presidentes doutros países seguen a negar a emerxencia climática.

A concienciación de todos segue a ser o reto, sen esquecer que esta su-

cumbe ante diferentes intereses globais. Nos centros educativos fanse diferentes campañas e proxectos que procuran chegar a uns rapaces que xa non se poden permitir o desleixo co planeta que tivemos xeracións anteriores, pero que sufrirán (ou sofren) en maior ou menor medida as consecuencias. “Coidarse para poder coidar”; ese convite que tantas veces emprega o amigo Lois Ferradás e que deberiamos colocar nun lugar importante para lembrarmos que, comezando por cada un e polo que nos rodea, poderemos sandar as feridas dun planeta agonizando. Hai esperanza, claro que si, pero determinada polo reloxo. Só desde 1970 ata hoxe perdemos 3 000 millóns de paxaros, especialmente dos máis comúns. No caso dos pardais, tan característicos en toda Galicia, perdemos máis do 90% desde 1950. É, cando menos, para pensalo ben ...

Rumores de esperanza

Xan Guillén

Cando un vai á Romaxe, queda con moitas cousas. Os primeiros anos centrábame moito no texto da celebración, o seu sentido, o ben fiada que estaba. Logo, aos poucos, fun incorporando outros valores. O xantar compartido, o reencontro con xente coñecida. Logo a vida foime levando por outros camiños e da última Romaxe eu valoraría todo isto e ademais... que ao lado da celebración había un parque infantil.

Un chega con tres pícaros coa completa seguridade de que a Romaxe é unha grande experiencia, pero o que pode ser tremendo é o momento da celebración: “Unha misa que dura toda a mañá”; tal e como a define a miña filla maior. A saber como aturalos! Pois tivemos sorte e este ano a organización puxo un parque ao lado para que os raparigos estivesen entretidos. Porque hai algo que penso que ten a Romaxe. A capacidade de unir xente variada. Tamén a pequechos e pequechas que gozan da festa ao seu xeito. E ver xantar un grupiño de nenos e nenas da man da súa xefa Sabela? Todos devorando empanada e tortilla. Só lles faltaba pedir o café ao final.

A Romaxe, espazo para compartir e gozar. Desde os cero anos ata os 120. E aos 121? Tamén, tamén.

Alfonso Mascuñana

Apertura. Xullo 2018

Está a ter lugar o Cruceiriño, encontro no que se pasa lista á programación anual de *Irimia*. Chégalle a quenda á Romaxe que xa se vai celebrar dentro de mes e pico. Xa está case todo listo para celebrala.

E celebrouse, como recordaredes, no mosteiro de Sobrado.

E para o vindeiro 2019? Onde a facemos? Quen a prepara? Decídese que será en Vilalba. E, marabilla de xenerosidade e decisión, a xente de Ferrolterra presente no Cruceiriño dá un paso á fronte e dinnos que elas se encargan. Magnífico! Terán o apoio, coma adoita ser, da xente ben experimentada de *Irimia*.

Primeiro acto. Inverno 2018 e primavera 2019

O equipo traballa na preparación da Romaxe de Vilalba: contactos no lugar, escolla do lema, medallóns, elaboración do guión da celebración e preparación da música, etc.

Coma sempre, a colleita que é a celebración da romaxe, ven precedida de meses de traballo. E queda todo a punto para o acto seguinte.

Segundo acto. Vilalba, agroma a XLII romaxe de centros galegos: *Ferrados de corazón*.

Que emoción produce o comezar as cousas! Que boa vibración se sente na mañá solleira do día 14. A campa e a carballeira a carón do río Madalena locen e agardan. O posto da venda dos medallóns e do caderniño co guión da celebración, activo. Van chegando romeiros en grupos pequenos e nalgún autobús. Apertas e máis apertas.

-Un ano sen mirarnos! Como pasa o tempo! Véxote igual, non pasan os días por ti!

-Ai filla, a procesión vai por dentro... Ben, saudarémonos en Compostela o día da Patria.

-É certo; e máis tamén coincidimos na mani polas pensións, e na Festa do Lume... Claro! Que memoria a miña!

Unha mostra de encontro. Tamén se atopan xente nova e leda que barullan e berran de alegría ao volvérense abrazar.

Mulleres da organización reciben aos romeiros e romeiras con petiscos de

queixo San Simón que ofertan unha e outra vez.

As bolsas coas comidas vanse colocando nas mesas de pedra da carballeira. Sitio para todas. Grupos máis poderosos traen e colocan cadeiras e mesas portátiles. A posta en escena do xantar compartido.

Hai mesas co material de *Xermolos*, da *Hoac -Galicia*, de *A Cova da Terra*, do Comité *Oscar Romero*. Compartimos saúde coa xente que as atenderán ata a tardiña. Ben por elas! Benvidas as fiestras abertas que mostran coidado pola terra e amor solidario pola xente esquecida. Circula tamén un escrito da comunidade Nicaraguana en Galicia: *Un grito por unha Nicaragua libre de ataduras*.

Doce músicas, entre vocalistas e instrumentais, que complementan á Quenlla, a nosa Quenlla Irimiga, afinan e proban.

Terceiro acto. A celebración

Está para as 12:00 e comeza case puntual. A xente dispónse a seguila sentada en cadeiras da organización e tamén en cadeiras particulares. Moitas persoas tamén de pé. Calculo

queremos seguir
construíndo
esperanza, soño e
risa

unhas cincocentas, entregadas ao que vai ter lugar: á celebración.

No caderniño estaba o guión completo, diálogos e cantos dividido en catro bloques:

1.-**Apertura** (temas musicais) . 2.-**Cos pés na terra**. 3.- **Mostraxes da vida**: A poeta (María Xosé Lamas), a queixeira/o de san Simón, o funcionario de prisións e o crego. 4.-**A memoria do gran servidor, Xesús de Nazaré**. 5.-**O**

berro seco. Berramos polo orgullo de sermos galegos e galegas. Berramos por un rural sempre vivo. Berramos polo amor ás débiles e a nós mesmas. Berramos pola resistencia da nosa terra ante as desfeitas que sufrimos como por exemplo as eólicas, a desfeita do monte Iribio, os eucaliptos sen orde nin control... e moitas máis.

6.-Entrega do ramo da Romaxe 2020, que o recolle xente de Arzúa onde terá lugar a Romaxe o vindeiro ano e... **7.-Remate: Himno galego**

Ao remate da celebración comezou a festa gastronómica compartida, pausada, con cantos nalgúns dos grupos. O espazo da carballeira deu cabida a todo mundo que desexou utilizar as mesas e bancos de pedra.

A iso das catro Rubén comezou a chamar pola xente para agruparse de novo onde fora a celebración e pasouse ao ...

Cuarto acto. Festa

O grupo local formado por catro persoas: voces, guitarra, violín e trombón chamado Corredores de Sombras, achegou aos romeiros, nunha tarde agradable no tranquilo escenario do entorno do río Madalena: poesía, música e canto en versións propias, e tamén interpretando ademais algunhas pezas tradicionais dun xeito persoal e fermoso.

Algunha xente foise indo, pero a maioría asistimos ao....

Quinto acto. Oración na tarde

Dirixida pola mesma xente do grupo musical, a oración feita na beira do río achegou un tempo de reflexión sobre o evanxeo, de silencio e de cantos.

Contra as sete da tarde foron as despedidas, tranquilas e satisfeitas, con comentarios sobre a xornada que o cronista ousa concretar así:

Foi unha Romaxe fermosa. Todas as pezas que a compuxeron funcionaron con precisión, xa que moitas persoas

traballaron para que as cousas saíran. O día axudou (aínda que fixera malo a Romaxe iría igual: sempre vai, pois a xente tira dela). O lugar tamén puxo moito da súa parte.

Serenidade, madurez, tranquilidade no empeño, constancia, perdurabilidade, resiliencia... son epítetos que brotan ao contemplar o día, e que xorden tamén ao botar a vista aos 42 anos de Romaxes de Crentes Galegos. De todo iso está feita a Asociación Irimia e as Romaxes.

Queremos seguir. Gustaríanos ser ao mesmo tempo pasado e futuro. “O

Miño non separa” dixemos nunha Romaxe vai para trinta e tantos anos, pero tampouco *para* temos que dicir.

En 42 anos as condicións da terra e a da xente mudaron dabondo. Vivimos na Galicia si, amámola co corazón, pero tamén vivimos mergullados nunha crise global de civilización que padecen máis as persoas máis débiles: pobos, mulleres, planeta...

Queremos seguir construíndo Esperanza, Soño e Risa, dons que o ceo regalou ao humanos.

Ferrados de Corazón

Antón Laxe, da Fundación Manuel María: “Non hai maneira neutral de sermos galegos”

Na Romaxe de setembro de 2019 recuperamos os versos de Manuel María...

Ollada a Terra Chá dende as alturas

é semellante a un mar en calma.

Pra medila só valen dúas mensuras:

ferrados de corazón, fanegas de alma.

E desde ese espírito da Romaxe queremos recuperar o testemuño vital, as pequenas historias, de galegas e galegos que viven a ferrados -de alma e corazón- o seu compromiso coa nosa terra, sen faceren necesariamente moito ruído, con fe, xenerosidade e coherencia. Iniciamos neste número esta nova serie.

Conversamos con Antón Laxe, educador social e actualmente animador da Casa Museo de Manuel María. Antón, xa desde a súa fase de animador xuvenil no centro Abeiro da Coruña, é ben coñecido por moitas das persoas conectadas con Irimia e mesmo formou parte da súa directiva. Antón é dos que traballan caladiño, dos que nunca fallan, dos que fan falta.

Cóntanos primeiro algo de quen vés sendo, as túas claves...

Pois teño 46 anos e moro no *Ventorriño*, cos meus. Nacín e crieime nun barrio popular e obreiro da Coruña de entón, Monte Alto, cando todos os nenos e nenas tiñamos aldea e a rúa era o noso espazo para brincar. Meus pais viñeron de terras do Ortegal. Non fun nunca un bo estudante, o gusto polo coñecemento chegoume un pouquiño tarde; aínda así, ao final, dei acabado Educación Social. Algo despistado de novo, o ambiente xuvenil salesiano axudoume a crecer e a implicarme na realidade a través da miña participación en distintos colectivos sociais. Con vinte anos descubrín “que non hai maneira neutral de sermos galegos. Ou somos ou non somos” e eu escollín exercer de galego. A lingua, o país, as desigualdades e a inxustiza, o medio natural... son temáticas que sempre están entre os

meus intereses. Ultimamente participo en Vía Galega, unha Plataforma social en defensa dos dereitos nacionais de Galiza.

E a túa ocupación actual ten algo que ver con iso e tamén co que celebramos na Romaxe...

Pois si, xa que teño a fortuna de traballar na Casa-Museo Manuel María, en Outeiro de Rei da Terra Chá. E digo sorte porque para min Manuel María é toda unha referencia desde o punto de vista ideolóxico e cultural. Unha persoa que produciu unha das obras creativas de maior entidade, tanto por calidade como por cantidade, das publicadas na segunda metade do século XX. Unha obra extensa e variada, quer en xéneros literarios, quer en temática e rexistros empregados, desde a fidelidade á lingua galega e contribuíndo, desta maneira, á súa rica tradición literaria. E ademais, unha persoa cunha defensa nidia de

Galiza e a súa cultura, feita sempre desde un punto de vista nacionalista, e cun compromiso ético e cívico e un activismo cultural que defendía e practicaba.

Como chegas á Fundación?

Pois ben, eu chego á Fundación Manuel María en 2015. Naquela altura a miña experiencia laboral cínxiase ao campo do social, en concreto, ao ámbito da atención á infancia e a dinamización xuvenil, e ao político,

A lingua, o país, as desigualdades, o medio natural... sempre están entre os meus intereses

pois traballara no grupo municipal BNG da Coruña. A miña primeira encomenda foi percorrer case todos os concellos de Galiza difundindo a obra de Manuel María.

Explicanos a vosas actividades, o que ofertades, o que facedes...

Hoxe en día o meu espazo de traballo é a Casa-Museo Manuel María, que vos convido a visitar calquera fin de semana ou festivo, en horario de 11.00 a 14.00 e de 16.30 a 19.30. h. A Casa-Museo, inaugurada hai seis anos, foi a casa natal, unha construción de tipoloxía chairega. Nela acóllese toda a obra e o legado de Manuel María, como a súa magnífica biblioteca construída durante máis de 50 anos e que é un tesouro do libro en galego e sobre Galiza; o seu fondo artístico, no que hai obras de destacados artistas contemporáneos; o seu arquivo, cunha documentación imprescindible para a historia de Galiza da última metade do século XX: manuscritos, correspondencia, fotografías, audios, vídeos... Unha das cousas que gostamos de salientar é que este recurso cultural e toda a actividade que nel se desenvolve é froito do traballo colectivo, altruísta e de voluntariado dun bo número de persoas que fixe-

ron e fan os traballos de inventariado e catalogación, a ordenación de documentación e organización da biblioteca, o traslado de fondos, o desenvolvemento de moitos proxectos como Lúas de Outono, o Certame de recitado Rosalía sempre viva, o Convivio da Cultura Galega, o Concurso escolar de videopoemas, o Clube de Lectura, o Certame Manuel María de Proxectos Teatrais, a reedición de poemarios... Por certo, a Casa-Museo conta conta cun auditorio, antiga pa-

lleira da casa, no que programamos regularmente distintas actividades culturais (música, teatro, cinema...) e coas que procuramos que sexan un espazo de referencia e encontro para as veciñas e veciños de Outeiro de Rei e da comarca da Terra Chá.

Eu, concretamente, levo a cabo as visitas. Estas son sempre guiadas e adáptoa segundo as idades. Hai que salientar, por exemplo, que durante o

curso escolar son moitos os centros educativos que nos visitan. Co apoio no percurso polos distintos cuartos, co que se expón en cada un deles e coa propia obra literaria tento achegar un pouquiño o universo íntimo e creativo de Manuel María e vinculalo coa realidade da Galiza que el viviu e a Galiza do presente, así como os valores que el defendía e practicaba.

Traballas en algo que te apaixoa. Que che achega como persoa facer isto?

Este proxecto, loxicamente, fixo que afondase no coñecemento de Manuel María e da súa obra literaria, coa axuda de Saleta, a súa viúva, e das compañeiras e compañeiros da Fundación. Eu persoalmente non o tratei nunca, só fun lector e asistín a algunha que outra conferencia que deu na Coruña. A firmeza e coherencia das súas conviccións; a súa fidelidade e defensa das clases populares, da lingua e da nación galega; o seu traballo entregado, paciente, permanente e continuo; a súa íntima comunión coa natureza; o seu humanismo; a vivencia do amor... son algunhas das aprendizaxes que podo, podemos, tirar.

A Casa-Museo conta cun auditorio, antiga paleira da casa, para actividades culturais

Entrevista **Movimento galego da saúde mental (MGSM): o compromiso activo na defensa dos dereitos**

Madó Domínguez

A finais do ano 2013 xorde o MGSM como resposta ás preocupacións sobre o estado da atención á saúde mental, considerando entón que a situación da atención á saúde mental experimentaba unha importante deterioración. Na actualidade continúan os seus esforzos por poñer de manifesto a situación de precariedade da calidade das prestacións asistenciais e a vulneración de dereitos dos enfermos. Entrevistamos para Irimia a Rosa Cerqueiro, psicóloga clínica e actual coordinadora do MGSM.

Cando e por que nace o MGSM?

Pois decembro de 2013 foi o que marcou o punto de partida deste Movemento. Foi o mes no que se celebrou a xuntanza autoconvocada e espontánea como resultado dunha serie de correos electrónicos que, ao inicio, eran só unha vaga idea dun grupo de persoas preocupadas polo estado asistencial na saúde mental. A idea que sostiña a iniciativa era a necesidade de compartir reflexións sobre a situación de deterioración na atención á saúde mental en Galicia, do que cumpría facer para marcar un cambio e de como facelo posible. A día de hoxe, cinco anos despois, continúan os seus esforzos porque somos conscientes do imperioso que é promover unha acción colectiva que logre revertir as condicións alarmantes de empeoramento nas prestacións

asistenciais, calidade das mesmas, condicións de seguridade, vulneracións de dereitos e funcionamentos antidemocráticos.

No mes de marzo do ano 2014 deuse a coñecer o *Manifesto Fundacional do Movemento Galego da Saúde Mental*. Cal era a situación nese momento?

A OMS advirte que o incremento da enfermidade mental ten que ver coa pobreza e a desigualdade

Estabamos nos peores anos da crise económica e o agravamento nos índices de saúde mental da poboación eran evidentes. Diversos organismos internacionais, especialmente a *Organización Mundial da Saúde*, levaban tempo advertindo que o aumento na prevalencia de problemas de saúde mental relacionábase con condicións de pobreza, de privación, de desigualdade e outros determinantes sociais e económicos da saúde. E, de acordo con esta realidade, a OMS insistía en que o reforzo das políticas de protección social e sanitaria dos gobernos ían ser decisivas para reducir ou mi-

tigar os efectos da crise económica na saúde mental da poboación.

Houbo resposta por parte das autoridades, españolas e galegas?

Lonxe de seguir as recomendacións dos organismos internacionais, o Estado Español afondaba nunha política de recortes que, en materia sanitaria, chegamos a visualizar no

vergoñento *Real Decreto-lei 16/2012 de medidas urxentes para garantir a sostibilidade do Sistema Nacional de Saúde e mellorar a calidade e seguridade das súas prestacións*.

O goberno galego mantivo e mantén unha liña continuísta na política de recortes en sanidade e protección social, que en materia de saúde mental significa asfixiar aínda máis unha condición xa depauperada de por si, dado que Galicia arrastra un déficit histórico en dotacións profesionais e recursos asistenciais, que nos mantén moi por debaixo da media española. Dous informes da Comisión Asesora

en materia de saúde mental da Xunta de Galicia, nos anos 80 e 90, recollían as deficiencias que existían na rede sanitaria galega, ademais de desenvolver recomendacións concretas para superar tales déficits. Décadas despois, o Plan Estratéxico de Saúde Mental 2006-2011 concretaba novas medidas de corrección, e tamén o orzamento necesario e un cronograma de execución para os anos nos que estaba proxectada a súa realización.

Desenvolveuse o Plan Estratéxico de Saúde Mental 2006-2011?

O cambio de goberno en Galicia en 2009 supuxo a paralización da execución deste plan de saúde mental, sen avaliación dos resultados do mesmo, ou alternativa planificadora. Non existía (nin existe) transparencia no coñecemento dos datos e indicadores que permitisen adecuar a actividade profesional para obter os mellores resultados posibles nas persoas atendidas, e non se abriron as canles de participación democrática necesarias cos/as usuarios/as e profesionais na toma de decisións que lles concirne.

Co plan estratéxico paralizado que políticas se seguiron?

A política sanitaria restritiva que se levou a cabo, priorizando parámetros cuantitativos (diminuír listas de agarda, acurtar o tempo de ingreso, aumentar o número de altas) fronte a criterios de calidade e excelencia, produciu unhas consecuencias nefastas na atención á saúde mental, proporcionando unha asistencia por debaixo das condicións de calidade e seguridade esixibles, tanto por falta de profesionais para realizar a atención como por non darse as condicións mínimas en tempo e frecuencia dos tratamentos recomendados.

Un punto de inflexión nesta política temeraria de recortes produciuse en xuño de 2014, cando se pretendeu pechar temporalmente coa desculpa

denuncia pública, visibilización do problema, e oposición activa a ese plan lograron paralizar a decisión de peche. Foi a primeira acción concreta do colectivo organizado arredor do MGSM.

E despois desa vitoria do MGSM que camiños colleu o movemento?

Desde aqueles primeiros momentos, o Movemento Galego da Saúde Mental foise consolidando como unha plataforma cívica vertebrada ao redor dos principios, obxectivos e compromisos recollidos no seu Manifesto Fundacional, asinado por máis de 400 persoas de xeito individual, ademais de múltiples e variados colectivos.

Na súa xornada anual ten lugar unha asemblea aberta na que se dá conta

os datos sobre suicidio en Galicia están moi por riba da media estatal

do verán unha unidade de hospitalización psiquiátrica en Santiago de Compostela, coa intención oculta de culminar nun peche definitivo. Con tal fin, previamente, os xestores limitaron o acceso á hospitalización e acurtaron todo o que puideron os tempos de estadia das persoas ingresadas. As accións colectivas de

das accións e actividades realizadas, sométense á valoración dos/as asistentes, e se deciden novos pasos. Tamén se elixe a coordinadora e a portavoz para levar a cabo o labor de organizar e poñer en marcha as accións que se requiran.

Nestes cinco anos de existencia do MGSM, son moitos os comunicados

Entrevista Movemento galego da saúde mental (MGSM): o compromiso activo na defensa dos dereitos

de denuncia sobre situacións graves. Entre outros: falecementos de persoas ingresadas en situación de contención mecánica; infradotación de persoal e as consecuencias sobre a seguridade dos pacientes; condicións de precariedade de recursos asistenciais, especialmente para persoas con trastorno mental grave ou en condicións de adversidade económica e social; falta de recursos asistenciais e alternativas terapéuticas para poboación infantil e xuvenil; ou mesmo as condicións pésimas de edificios sanitarios.

Cales foron as accións desenvolvidas polo MGSM?

Foi imprescindible artellar unha campaña de sensibilización social (campaña *Badaladas pola prevención do suicidio*), iniciada ante os alarmantes datos sobre as mortes por suicidio na nosa comunidade, que aínda están moi por riba da media estatal, para que o goberno galego iniciase a elaboración dun plan galego de prevención do suicidio, seguindo as recomendacións e directrices da OMS. Unha vez máis, a acción colectiva e o compromiso na defensa dos dereitos lograron avances.

O informe emitido polo *Mecanismo Nacional de Prevención da Tortura*, do *Defensor del Pueblo*, tras unha visita ao Hospital Psiquiátrico de Conxo en 2017, deixa unha imaxe desoladora de ata que punto están vulnerados os dereitos que asisten

foi imprescindible desenvolver a campaña “Peche do cuarto de contención de psiquiatría do CHUAC, xa!”

ás persoas con trastornos mentais: insuficiente protección de persoas con incapacitación legal e tuteladas polo organismo público; instalacións inadecuadas para as persoas que alí residen; inadecuado rexistro e documentación das actuacións asistenciais e de seguimento de pacientes que levan ingresados incluso décadas; uso da contención mecánica como castigo, e da farmacoloxía como contención química. O desleixo da administración galega á hora de dar unha resposta adecuada e urxente ante o informe deste organismo ministerial

é esclarecedor sobre a prioridade que a saúde mental ten na acción política.

Tamén foi imprescindible desenvolver a campaña “Peche do cuarto de contención de psiquiatría do CHUAC, xa!” para conseguir a súa desaparición á vista da escaseza de directrices políticas de saúde mental que respecten os dereitos fundamentais que fai que se permitan situacións intolerables. Por exemplo, a existencia dun cuarto preparado expresamente para realizar contencións mecánicas dentro dun hospital público.

Moitas grazas polo voso traballo, cales son agora os vosos obxectivos?

Resúltanos cada vez máis evidente que temos un problema na concepción mesma de como se entende a enfermidade mental, o que leva a unha vulneración repetida dos dereitos fundamentais nas persoas que a padecen, por iso os nosos obxectivos están no seguimento das directrices da ONU que insta aos Estados Membros a erradicar as prácticas que vul-

neran os principios fundamentais de dereito a intimidade, dignidade integridade persoal e liberdade. Cara a ese obxectivo andamos no MGSM.

Coa perspectiva que dá o tempo, fáisenos cada vez máis evidente que temos un inaceptable problema na concepción mesma de como se entende a enfermidade mental, que leva a unha vulneración repetida dos dereitos fundamentais nas persoas que a padecen. O contexto da crise económica e a política de recortes só fixo afondar nas desigualdades en dereitos deste colectivo, historicamente marxinado, estigmatizado e silenciado.

Actualidade

Queremos unha nuncia

Mulleres Cristiás Galegas – Exeria

A comezos do mes de agosto, desde a asociación Mulleres Cristiás Galegas - EXERIA, brotou a demanda dunha muller a cargo da nunciatura española. Materializouse nunha carta secundada por moitas outras asociacións do Estado.

O conxunto de socias que definimos Mulleres Cristiás Galegas - EXERIA, ademais de organizar e participar en distintos obradoiros, talleres e loitas, acompañándonos as unhas ás outras, tecemos unha rede de diálogo e colaboración con outras organizacións, asociacións e mesmo individuos que traspasa fronteiras políticas. O exemplo máis recente disto foi a iniciativa *Queremos unha nuncia*.

Nas disposicións do *Motu Proprio "Sollicitudo Omnium Ecclesiarum"* de S.S. Pablo VI, o 24 de xuño de 1969, e polos cc. 362-367, do Código de Dereito Canónico, establécese que "*El Nuncio es el Decano del Cuerpo Diplomático*". Entre as principais funcións deste, destacan: a representación permanente do Pontífice ante as Igrexas particulares e ante os Estados e autoridades públicas, fortalecer vínculos eficaces entre a Sede Apostólica e as Dioceses da súa competencia ou fomentar relacións entre a Igrexa Católica e outras comunidades eclesiais en colaboración cos bispos.

Renzo Fratini ocupou este cargo ata este ano, no que, por mor do canon 401 do Código de Dereito Canónico, ao cumprir 75 anos está obrigado a

presentar ante o Pontífice a súa renuncia. Foi escollido e nomeado hai 10 anos polo papa Bieito XVI e era próximo á liña máis conservadora da Conferencia Episcopal Española. A súa última intervención ante os medios tivo lugar a raíz do tema da exhumación do ditador Francisco Franco, rompendo coa neutralidade de Roma. Unha multiplicidade de medios sinalan que este feito sentenciou a súa carreira.

A raíz desta nova, desde Mulleres Cristiás Galegas - EXERIA artellouse unha iniciativa que nunca antes se vira no Estado español. Nun primeiro momento, a coordinadora propúxolle á asociación a idea de por que non escribirlle unha carta ao Pontífice de Roma solicitándolle que na súa elección tivese en conta a clamorosa ausencia de mulleres nos cargos de decisión da Igrexa e facendo ver como hai mulleres no Estado español que poderían asumir o cargo. A idea gozou do apoio unánime das socias e puxéronse en marcha as tarefas de

Desde Mulleres Cristiás Galegas - EXERIA artellouse unha iniciativa que nunca antes se vira no Estado español

composición e redacción dun texto a comezos do mes de agosto.

Co texto definitivo sobre o papel, desde a asociación apelouse á devandita rede. Enviouse o texto e a vindicación a distintos grupos de Igrexa concienciados e sensibles á causa. Así, fóronse sumando apoios e esforzos, chegando a traducir o texto aos catro idiomas do Estado. Os colectivos que secundaron e tamén participaron na elaboración do texto son: a Asociación de Teólogas Españolas, Mujeres y Teología Zaragoza y Sevilla, DonesCreients València, Red

xe María (o día 15 de agosto) a través de distintas redes e medios. Tivo presenza en Facebook e Twitter, en blogs, en distintas webs e en xornais dixitais como eldiario.es, religiondigital.com, atrio.org ou redes-cristianas.net.

Porén, pese ao volume da reivindicación e impacto mediático que tivo na Igrexa tanto galega como española, a utopía sempre está un paso máis aló da realidade. Francisco I a comezos de setembro nomeou como nuncio apostólico en España a Bernardito Auza.

Resumindo brevemente a traxectoria profesional de Auza, sinalar, en primeiro lugar, que comezou sendo sacerdote na localidade filipina de Talibon. Foi bispo de Suacia e nuncio apostólico en Haití durante o papado de Bieito XVI no 2008. Posteriormente, no 2014 (coa chegada de Francisco I ao Vaticano) foi nomeado observador permanente da Santa Sé nas Nacións Unidas ata a actualidade.

O principal reto que se lle presenta a Bernardito Auza como nuncio apos-

tólico en España pasa por facerlle fronte a unha Conferencia Episcopal cunha elite que se enmarco nunha liña conservadora moi forte que, en ocasións, mesmo se posiciona en contra das directrices do propio Papa de Roma. Cabe mencionar tamén que o ano que vén, o bispo da diocese de Santiago, Monseñor Julián Barrio, terá que presentar a súa renuncia ao cumprir 75 anos e será Auza o encargado de propiciarlle relevo ou darlle continuidade no cargo. Auza ten nas súas mans a capacidade de renovar a Igrexa española e, en consecuencia, a Igrexa galega.

O principal reto de Bernardito Auza é facerlle fronte a unha Conferencia Episcopal cunha liña conservadora moi forte

Miriam de Espiritualidad Ignaciana Femenina, Col-lectiu de Donnes en l'Esglesia, Colectivo AGAR..., xunto con outras, ata completar un total de vinte.

A carta nos catro idiomas na que xa figuraban todos os grupos que a apoiaban publicouse coincidindo coa festividade de Asunción da Vir-

Actividade subvencionada pola

Deputación DA CORUÑA

EDITA: Asociación A. IRIMIA

Dende setembro de 1981

FEITO EN PAPEL RECICLADO

MESA DE REDACCIÓN: Daniel López Munoz, Luís Gómez Aldegunde, Pedro Pedrouzo Devesa, Rubén Rivas Vidal, Lidia Campos Chan, Lines Salgado Iglesias, José Antonio Martínez. Tlf. 986 10 49 45.

COLABORADORES: Victorino Pérez Prieto, Manolo Regal, Alfonso Blanco Torrado, Xosé Lois Vilar, Marta Sopena, Tareixa Ledo Regal, Clodio González Pérez, Xabier Blanco, Valentina Formoso Gosende, Antonio Pinto Antón, Carmen Soto, Rubén Aramburu, Marisa Vidal, Xan Guillén, Christina Moreira, Carlos Vázquez G., Teresa Souto Loira, Josecho de la Torre Culler, Lucía Santiago Díaz, Baldomero Iglesias Dobarrío (Mero), Lois Ferradás, Xaquín Campo Freire, Nieves Espiñeira Medín, Francisco Almuña, Alfonso Mascuñana, Antón Laxe, Ramón Díaz Raña, Olga Álvarez, Engracia Vidal Estévez, Manuel Arca e J.M. Barca López, Manolo G. Turnes.

CORRECCIÓN LINGÜÍSTICA: Lidia Campos Chan, Luís Aldegunde.

RECEPCIÓN DE ARTIGOS E COLABORACIÓN EN: revistairimia@asociacion-irimia.org

SUBSCRIBIÓNS: Apdo. 296 - 15704 Santiago de Compostela. Telf.: 615 464 095 / subscricions@asociacion-irimia.org

Ordinaria: 30 Euros, de Apoio: 45 Euros. Cota de socio: 3 Euros.

PARA ASUNTOS DA ASOCIACIÓN NON RELACIONADOS COA REVISTA: asociacion-irimia@asociacion-irimia.org

CONTA: ABANCA ES63 2080 0349 8530 4000 5822 - Urbana, nº 8 - Santiago

DEPÓSITO LEGAL: C-1417-81 TIRADA: 650 exemplares

DESEÑO E MAQUETACIÓN: TallerDD (Ninfa, Riveiro, Martínez)

ISSN: 2172-9182

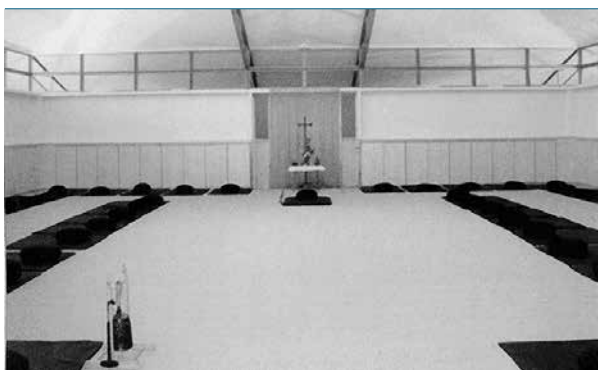
IMPRIME: TÓRCULO Artes Gráficas

DISTRIBÚE: IMPACTA

EDICIÓN ELECTRÓNICA: <http://asociacion-irimia.org/revista.html>

Boa Nova

A primeiros do mes de setembro a Comisión Episcopal para a Doutrina da Fe da Conferencia Episcopal española fixo pública unha nota doutrinal titulada “A miña alma ten sede de Deus, do Deus vivo (Sal 42, 3). Orientacións doutrinais sobre a orientación cristiá”. Un documento co que pretenden “axudar as institucións e grupos eclesiais para que ofrezan camiños de espiritualidade cunha identidade cristiá ben definida (...)”.

Lexislando a espiritualidade

Hai persoas –entre elas, moitas católicas– que teñen o desexo de profundar na súa espiritualidade, unha ansia viva de encontro con Deus. A publicación deste nota amosa que a xerarquía decatouse desta realidade, amosando a súa preocupación polos métodos e prácticas espirituais que os fieis están a utilizar.

É significativo que esta preocupación pola espiritualidade por parte da xerarquía se materialice desde a comisión para a Doutrina da Fe: redactado por bispos (entre eles os de Tui-Vigo e Lugo), insiste reiteradamente entre o que é correcto ou non, católico ou non.

Pódese falar de espiritualidade desde o punto de vista da doutrina? Pode saciar a sede de espiritualidade das persoas, a sede da que fala o salmo, pódese enfocar desde as normas, desde os escritos?

De competencias e de relixións

Podo encaixar esta práctica espiritual na miña fe? É compatible este tipo de oración coa Igrexa? Estas son respostas que terá que dar a Igrexa, a xerarquía, se preferides, mais non son as principais preguntas que están detrás das persoas que se achegan ás prácticas e métodos de espiritualidades orientais.

A miña alma ten sede de Deus

José A. Martínez

A busca do encontro con Deus sobrepasa con moito os marcos das relixións institucionalizadas. Moitas nin tan sequera proveñen delas. Isto non vai de marcos, de etiquetas (católico, budista, zen, etc.), vai da busca de camiños para vivir en plenitude, o que comporta vivir a súa espiritualidade. A tradición ten un gran valor de referencia, mais xa non é unha fronteira para experiencia persoal da relación con Deus.

Onde a xerarquía presenta o problema dun posible relativismo ou sincretismo relixioso, as persoas buscan espiritualidade. Non é que estean errados: están a falar linguaxes diferentes, froito de preocupacións distintas.

A Igrexa, mestra de espiritualidade

“Cando o cristián ora, faino como membro do Corpo místico de Cristo que é a Igrexa”. A Igrexa é mestra de espiritualidade. E como non aproveitar, coñecer, andar polos camiños das grandes mestras e mestres espirituais que formaron e forman parte da Igrexa? U-las/os místicas/os? Se atendedes ás notas do documento, aparecen 20 mencións ao catecismo, 24 a papas, entre o que destaca Bieito XVI, 3 de Santo Agostiño, e só 2 de santas recoñecidas pola súa espiritualidade: Tareixa de Xesús e Tareixa do Neno Xesús. Por moito aprecio que lles teñamos a papas e redactores do catecismo, falar de espiritualidade sen beber deles é, cando menos, paradoxal.

Simplemente sentar

Simplemente sentar, zen, zazen, non é católico, mais tampouco non o é. Existen experiencias prologandas no tempo que así nolo testemuñan¹. Indica o noso compañeiro Tori² no seu blog “Armonía en la diversidad” que esta nota é “unha crítica contra o progresivo e necesario diálogo interrelixioso” que se estableceu desde o Vaticano II e que eclosionou co actual papa. Así é, mais tamén denota a constante incapacidade por parte da xerarquía de establecer un diálogo dentro da propia Igrexa, con quen teñen xeitos diferentes de vivir a súa fe, a espiritualidade.

1 <https://www.feadulta.com/es/carta/estasesmana.html>

2 https://www.religiondigital.org/armonia_en_la_diversidad/Incompatibilidad-meditacion-cristiana-tradiciones-religiosas_7_2155954396.html

Falando da lingua

Lidia e Valentina

Vilalba... Si, porque esta xente da Terra Chá que ben che fala...

E dálle co “**nosoutros**” e Co “**vosoutros**”.. E preguntamos, claro... E seica os de alí din así, nosoutros e vosoutros. Estache ben... Para nós e para vós... E tamén din “**tu**” cando che falan a ti! Iso si que me chamou ben a atención...

Máis de un quedou coa boca aberta a mirar para nós cando falabamos con esa “jota” e mais con este ese..., que eles non estaban afeitos a oír tal cousa.. Aínda que non abraiaban..., non, muller, non era para tanto!, chamáballes ben a atención ter un grupiño de xente, de irimegos, diante deles a falar de Santiaghó, de gharavanzos, de ghatos e de ghaliñas, e a outros que lles lastimaban os sapatos e que onde el ía que non asendían un *sigharro* e que seica lle levaran dosena e media de ovos a santa Clara para que non chovese, que lles prestaba ben a viase...

A eles os zapatos seica os **mancan** e cando o tempo é abrigado, é mellor, din que é máis **abeirado**... E botan o

caldo co **garfelo**! Ollo, que non é un garfo moi grande, nooon! É un culle-rón! E levaban **freixós** de sobremesa, que non eran filloas! Ca! Que case se nos ofenderon cando lles preguntamos se eran filloas..., que, **abofé**, seica **ben deitaba** de súa **mai** que llas fixera! Ben deitaba, que sorte tiña... E “**Arma** aí...!”; dicían para que lles arrimásemos o prato e nos botasen unha proba dos chourizos dos **cochos** deles! Os cochos, polos porcos (ou os porcos polos cochos...)! E seica había unha chea de **pícaros** (por nenos!) nesta Romaxe -dicían alí unhas mulleres-, bo sinal! E falaban da **mai** e do **irmao**.

E se viras como din “**Vóullelo** levar eu”; para levarlles **o café** aos amigos que estaban noutra merenda...! E moito riron cun *ghrupiño* de rapazada que pasou, que levaba os *pantalós* a caer! Pantalós! Mira ti como fan os plurais!

O que tal se aprende cando se sae da casa... Dá *ghusto*!

E todos estes contos nos trouxo a nosa veciña Marisa da súa visita á Terra Chá! Nós non o saberíamos recoller mellor...

- Benvida á Terra Chá! E logo, tu de onde vés?

- De Pontevedra!

- Aaah! Boa terra! Éche máis abeirado ca aquí de onde somos nosoutros... Estes días tampouco temos queixa, ho... E logo cal é a túa graza?

- ???

- Cal é a túa graza?

- ???

- Como te chamas???

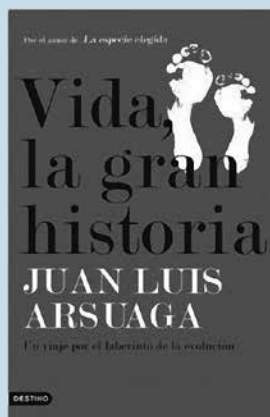
- Aaaah!!! María!!!

E outro tanto nos tería pasado a nós, de non ser por María, que ía diante para coller o petisco de benvida en

O Fachineiro da desigualdade

O futuro xa non é o que era

Este fachineiro ten o confesable vicio de ler cada verán un libro de Juan Luis Arsuaga, o paleoantropólogo que codirixe o xacemento de Atapuerca, un dos máis importantes para explicar a evolución humana. A última obra súa titúlase *Vida, la gran historia* e nela volve insistir en que a evolución de todas as especies só pode explicarse pola selección natural que propugnara Darwin e en que na evolución non hai nin unha dirección nin un destino predeterminado. As cousas sucederon así pero puideron acabar sendo totalmente distintas. No caso do ser humano, porén, dáse agora -quizais con máis intensidade ca nunca- a selección económica, que é moito máis

doada de explicar ca a de Darwin. Simplemente, se tes cartos tes acceso a casa, educación, sanidade e alimentos; se non os tes, vives unha existencia penosa e morres moito antes -ás veces nada máis nacer. Por suposto isto é algo se sabe hai moito e que a ONU acaba de subliñar na súa canle de noticias news.un.org: reducir a pobreza depende de acabar coa desigualdade e protexer a natureza. Puro sentimento común. Arsuaga remata alertando contra visionarios que cren que algo marabilloso vai ocorrer á nosa civilización e que nos ha salvar do colapso. Non fago moito spoiler coa última frase: a mellor maneira de predicir o futuro é inventalo. Haberá que poñerse, logo.